

Начало > Семейноправни въпроси и наследство > Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето
Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

Швеция

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

В понятието „родителска отговорност“, наред с другото, се обхващат правата и задълженията във връзка с полагането на грижа за физическата неприкосновеност и имуществото на детето и се включват въпроси, свързани с попечителството над детето, местопребиваването на детето, контактите с детето и настояничеството.

Упражняването на родителските права се отнася до законната отговорност за физическата неприкосновеност на детето. Лицето, което упражнява родителските права, има правото и задължението да взема решения относно лични въпроси, свързани с детето, като например къде да живее и кое училище да посещава. Лицето, което упражнява родителските права, има задължението да гарантира, че са осигурени потребностите на детето от грижи, сигурност и добро възпитание. Лицето, което упражнява родителските права по отношение на детето, има задължението също да гарантира, че детето получава необходимия надзор от гледна точка на неговата възраст, развитие и други обстоятелства, и трябва да наблюдава дали детето получава подходяща подкрепа и образование. С порастването и развитието на детето лицето с попечителство над него трябва все повече да взема под внимание мненията и желанията на детето.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Обикновено лицата, които упражняват родителските права, са родителите на детето или единият от тях. Ако при раждане на детето неговите родители имат сключен брак помежду си, родителите автоматично получават право на съвместно упражняване на родителските права по отношение на детето. Ако родителите сключат брак по-късно, те автоматично получават право на съвместно упражняване на родителските права по силата на брака. Ако при раждането на детето родителите на детето нямат сключен брак помежду си, майката е тази, която има право да упражнява родителските права по отношение на детето. Родителите обаче лесно могат да получат право на съвместно упражняване на родителските права чрез регистрация. Бащата може също да се обърне към съда, за да получи право да упражнява съвместно или самостоятелно родителските права по отношение на детето.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

В определени случаи упражняването на родителските права по отношение на детето може да бъде прехвърлено от родителите на детето или от единия от тях на специално определен настойник. Прехвърлянето от този вид може да стане необходимо, ако родителят е виновен за извършване на насилие или за небрежно отношение в грижите си за детето по начин, който създава траен риск за здравето или развитието на детето. Прехвърлянето може да стане подходящо и ако единият или и двамата родители са трайно възпрепятствани да упражняват родителските права по отношение на детето.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Ако родителите се разведат, съвместното упражняване на родителските права се запазва, без да е необходимо съдът да взема решение за това при развода. Ако някой от родителите желае упражняването на родителските права да бъде променено, той трябва да подаде молба за разтрогване на съвместното упражняване на родителските права.

Ако някой от родителите желае упражняването на родителските права да бъде променено, въпросът може да бъде уреден в съда. Ако родителите постигнат съгласие относно промяната, те могат да уредят въпроса в споразумение без участието на съда. Това споразумение трябва да се одобри от комисията за социални услуги (socialnämnd), за да бъде валидно. Същото се отнася и за въпросите относно това с кого от родителите следва да живее детето и по какъв начин следва да бъдат организирани контактите с другия родител.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Споразумението трябва да бъде в писмена форма и да е подписано и от двамата родители. Освен това то трябва да бъде одобрено от комисията за социални услуги на общината, в която е регистрирано детето.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Общината има задължението чрез комисията за социални услуги да предложи на родителите професионална медиация с цел постигане на споразумение по въпроси, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите. Медиацията е доброволна. Поради това е необходимо и двамата родители заедно да поискат медиация. Ако родителите могат да постигнат съгласие по въпроси, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите, те могат да подпишат споразумение, което ще има равносилно на съдебно решение действие, след като бъде одобрено от комисията за социални услуги.

Ако родителите заведат съдебно дело, съдът може да ги насочи за медиация към комисията за социални услуги, ако още не е провеждана такава и ако съдът счита, че са налице условията за постигане на решения по взаимно съгласие. Ако родителите са провели медиация, но не са постигнали споразумение, съдът може вместо това да назначи някого, който да бъде медиатор между страните. Съдът има общото задължение да работи за постигане на съгласие за решения в случаи на упражняване на родителските права, местопребиваване и контакти.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдът може да взема решенията относно упражняването на родителските права (самостоятелно или съвместно упражняване), местопребиваването на детето (с кого от родителите следва да живее детето или дали детето следва да редува пребиваването си между двамата родители), и контактите (правото на детето на контакти с родителя, с когото не живее).

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Родителят, който сам упражнява родителските права по отношение на детето, има право сам да взема решения по лични въпроси във връзка с детето. Лицето, което упражнява родителските права, не трябва да се консултира с другия родител или да получи съгласието му по такива въпроси. Детето обаче има правото да бъде в контакт с другия родител, а лицето, което упражнява родителските права, има задължението да гарантира това право. Лицето, което упражнява родителските права, има и задължението да предоставя на другия родител информация, за да улеснява контакта с детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Съвместното упражняване на родителските права означава, че родителите трябва заедно да вземат решенията по личните въпроси на детето. Отправната точка е, че родителите трябва да имат съгласие по всички въпроси, свързани с детето. Несъгласието по въпроси, свързани с контактите и местопребиваване на детето, обаче може да се разрешава от съд (вж. по-горе).

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

По въпроси, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването или контактите, родителят може да заведе дело пред районния съд (tingsrätt), където е местожителството на детето. Ако няма компетентен районен съд, компетентност има Стокхолмският районен съд (Stockholms tingsrätt). Въпросите, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите, могат да се разглеждат и в дела за развод.

Молбата за призовка трябва да бъде в писмена форма и лично подписана от ищеца или неговия представител. Молбата трябва да съдържа информация за страните, конкретно искане (т.е. по какъв въпрос съдът бива приканен да вземе решение), фактите по случая във връзка с искането, информацията относно използваните доказателства и каква е целта на всяко от тях, както и информацията относно обстоятелствата, поради които съдът е компетентен. Използваните писмени доказателства следва да се подават заедно с молбата.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Въпросите, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите, са недискреционни.

Като цяло въпросите, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите, трябва да се разглеждат своевременно. Съдът може да вземе междинно решение относно упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите.

Междинното решение може да се отнася например до мястото, където ще живее детето, докато се разглежда спорът, и е приложимо до разрешаване на въпроса с решение, което е получило правна сила.

Въпреки че няма специална официална процедура за ускоряване на разглеждането на въпроси, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите, за всеки отделен случай се прави оценка доколко неотложен е въпросът.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

В случаите, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите, общото правило е, че всяка страна поема своите правни разходи.

Правна помощ може да бъде предоставена, ако са спазени съответните условия.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Решението на районен съд или решението относно упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите може да бъде обжалвано пред апелативен съд (hovrätt). За да може апелативният съд да разгледа обжалването обаче, първо трябва да бъде дадено разрешение за подаване на жалба.

Съдебното решение или решението на апелативния съд могат да се обжалват пред Върховния съд (Högsta domstolen). За да разгледа жалбата Върховният съд, е необходимо разрешение за подаване на жалба.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Възможно е принудително изпълнение на съдебни решения, решения или споразумения относно упражняването на родителските права, местопребиваването или контактите. Принудително изпълнение се иска пред районния съд по местожителство на детето. Ако няма компетентен съд, въпросът за принудително изпълнение се разглежда в Стокхолмския районен съд.

Районният съд може да взема решения по различни мерки. Преди всичко съдът обикновено се стреми да постигне доброволно предаване на детето. Ако това не е възможно, съдът в крайна сметка може да вземе решение за условно налагане на глоба или за отнемане на детето.

Условното налагане на глоба означава, че за лицето, което се грижи за детето, съществува заплаха да се наложи да плати значителна парична сума, в случай че не предаде детето. Отнемането на дете е много необичайна мярка, за каквато се взема решение единствено ако не е възможно ситуацията да бъде разрешена по друг начин, и с цел да се предотврати сериозна вреда за детето. То предполага отнемане на детето с полиция и предаването му на лицето, което има право да упражнява родителските права.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

В определени случаи се прилага Регламент „Брюксел II“. В Швеция молбите за декларации за изпълняемост се отправят до Апелативния съд на Svea (Svea hovrätt).

В други случаи за държавите, които са подписали Европейската конвенция от 1980 г. и Хагската конвенция от 1996 г., се прилагат тези конвенции.

Съгласно Европейската конвенция от 1980 г. молбите за принудително изпълнение се отправят до районния съд по местожителство на детето.

Съгласно Хагската конвенция от 1996 г. молбите за принудително изпълнение се отправят до апелативния съд на Svea.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Разпоредбите, които уреждат този въпрос, могат да бъдат намерени в Регламент „Брюксел II“.

Възражение с твърдение, че дадено съдебно решение е неприложимо или не е изпълнимо, също може да бъде повдигнато по дела, по които възниква този въпрос.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

По принцип се прилага правото на държавата, където е местожителството на детето.

Последна актуализация: 22/07/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.